

Nr 17.

Ankom till riksdagens kansli den 9 april 1923 kl. 2 e. m.

Utlåtande i anledning av väckt motion om skrivelse till Kungl. Maj:t angående skydd mot vissa för pensionering eller dylikt avsatta fonders användande till annat än avsett ändamål.

Uti en inom andra kammaren väckt, till lagutskott hänvisad motion, nr 74, som behandlats av första lagutskottet, hava herrar *Laurén* och *Gustafsson* i Älvsered hemställt, att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om utredning och förslag till sådana bestämmelser, som skyddade för pensionering eller dylikt ändamål avsatta men under bolags eller donators förvaltning stående fonder mot att användas till annat än avsett ändamål.

Beträffande de skäl, motionärerna anført till stöd för sin ifrågavarande hemställan, tillåter sig utskottet att hänvisa till motionen.

Såsom motionärerna anført, hava i åtskilliga företag medel avsatts för pensionering av hos företaget anställda tjänstemän och arbetare. Dessa medel bokföras i regel såsom en företagens skuld. Emellertid finnes icke någon garanti för, att nämnda medel verkligen komma att användas till det med desamma avsedda ändamålet. Arbetsgivaren kan i allmänhet förfoga över tillgångarna efter gottfinnande, och, därest företaget kommer på obestånd, ingå desamma i konkursboet. Pensionstagarna bliva i sådant fall hänvisade att i likhet med övriga oprioriterade borgenärer bevaka sina fordringar i konkursen. Givetvis kunna dessa förhållanden medföra stötande följder. De anställda torde ofta genom förefintligheten av pensions- eller understödsfonder bibringas den uppfattningen, att de äga en tryggad rätt till mot dessa fonder svarande tillgångar. I tro att de, även om företaget råkar i ekonomiska svårigheter, med säkerhet kunna påräkna pension eller understöd, kunna de understundom taga anställning på villkor, som de icke skulle hava antagit, därest de insett, att de avsatta fonderna icke erbjöde någon säker garanti för, att i utsikt ställda förmåner verkligen

Utskottet.

komme att utgå. Särskilt måste det synas hårt, att pensions- eller understödsfonder kunna disponeras för annat än avsett ändamål i de fall, då de anställda genom avdrag å lönen måst bidra till fondernas bildande.

Det ligger i öppen dag, att ovanberörda förhållande icke är tillfredsställande. I synnerhet är det stötande, att arbetsgivare genom att avsätta medel till pensionsfonder kunna hos de anställda väcka förhoppningar om tryggad pension vid ålderdom eller arbetsoförmåga, vilka förhoppningar gäckas, då behovet av pension inträder. Emellertid torde det kunna ifrågasättas, huruvida de förefintliga missförhållandena kunna på i motionen anvisade vägar undanröjas. Märkas bör, att ett tryggande av pensionsfonders användning till avsett ändamål förutsätter skydd för dylika fonder i två olika riktningar. Å ena sidan kräves skydd mot företaget självt, å andra sidan mot dess borgenärer. Att i båda dessa hänseenden säkerställa de avsatta medlen men samtidigt tillåta, att desamma förbli under arbetsgivarens förvaltning, torde icke vara möjligt. En lösning av det förevarande problemet i enlighet med dessa linjer lär därför icke stå att finna. Motionärerna hava framkastat, att syftet möjligen skulle kunna uppnås genom införande av någon bestämmelse i aktiebolagslagen eller genom antagande av särskilda bestämmelser om förmånsrätt. Intetdera av dessa förslag torde emellertid bereda erforderligt skydd i båda de önskade riktningarna, och sistnämnda alternativ skulle lätt kunna leda till missbruk. Ehuru utskottet behjärtar de skäl, som ligga till grund för motionärernas framställning, kan utskottet sålunda icke tillstyrka lagstiftning i enlighet med i motionen angivna principer.

Till stöd för utskottets uppfattning, att motionen icke bör vinna riksdagens bifall, talar vidare, att redan inom den gällande lagstiftningens ram möjligheter givas att på verksamt sätt trygga tjänstemäns eller arbetares rätt till pension. För arbetsgivare, som önskar effektivt säkerställa de hos honom anställdas pensionering, finnas olika vägar. Han kan sålunda med enskild försäkringsanstalt träffa avtal om livräntor för hos honom anställda löntagare. I enlighet med stadgande i 34 § av lagen den 30 juni 1913 om allmän pensionsförsäkring och de närmare bestämmelserna i kungl. kungörelsen den 31 december 1917 angående anordnande av den i nyssnämnda lagrum omförmälda, på frivilliga avgifter grundade försäkringen kan vidare genom pensionsstyrelsen erhållas pensionsförsäkring för såväl enskilda anställda som för samtliga till viss grupp anslutna personer. Genom lagen den 29 juni 1912 om understödsföreningar öppnas möjlighet att såsom

understödsföreningar organisera kassor för beredande av pension åt anställda. Denna form, som förutsätter, att de anställda själva bidra till sin pensionering, kan begagnas även om kostnaderna för pensioneringen till största delen bestridas av arbetsgivaren eller genom avkastningen av särskilda fonder. Rätten till inträde i föreningen kan begränsas till personer, anställda hos viss arbetsgivare, eller också stå öppen för en vidare krets. I detta avseende må erinras, att i enlighet med förslag utarbetat av en på initiativ av Stockholms handelskammare tillsatt kommitté bildats en understödsförening, i vilken inträde är medgivet för varje arbetsgivare, som i riket idkar näring, samt hos honom anställda löntagare, som uppfylla vissa villkor. Givetvis kan arbetsgivaren trygga erläggandet av utfästa pensioner även genom att på annat sätt än det nu berörda skapa ett särskilt rättssubjekt, som har att ombesörja pensioneringen. Genom att avskilja för ändamålet avsätta eller donera fonder från rörelsen i övrigt och ställa desamma under särskild förvaltning kan han sålunda skapa en stiftelse, som är rättsligen skild från hans förmögenhet. Det läser kunna förväntas, att, när frågan om lagstiftning rörande stiftelser upptages till behandling, även den nu berörda formen av pensionskassor kommer att bli föremål för uppmärksamhet.

Den tanken har även framkommit, att i lag borde föreskrivas, att arbetsgivare, som under löfte om pension anställde någon i sin tjänst, skulle vara skyldig att på något av ovan angivna eller annat sätt för framtiden säkerställa pensionens utbetalande. Att på detta sätt genom lagbestämmelser ingripa i ett privat avtalsförhållande torde emellertid icke vara tillrådligt. Lagbestämmelser i nämnda syfte måste innehålla detaljerade föreskrifter rörande de olika sätten för pensionsrättens tryggande och torde därför även bli synnerligen svåra såväl att utforma som att praktiskt genomföra. Det mest vägande skälet mot en dylik lagstiftning är emellertid, såsom motionärerna framhållit, att densamma skulle minska arbetsgivarnas beredvillighet att sörja för de anställdas pensionering. Därest arbetsgivarna skulle tvingas att ur sin rörelse uttaga större belopp och att ställa desamma under särskild förvaltning eller överlämna dem till försäkringsanstalt, skulle de flesta antagligen avhålla sig från att vare sig utfästa pensioner eller anslå medel därtill.

På grund av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

att ifrågavarande motion icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 9 april 1923.

På första lagutskottets vägnar:

JAKOB PETERSSON.

Vid detta ärendes behandling hava närvarit:

från första kammaren: herrar *Hederstierna, Jacob Larsson, Rogberg, Leander, Klefbeck, Edv. Larson**, *K. G. Westman* och *Åström*;

från andra kammaren: herrar *Pettersson* i Södertälje, *Lindqvist* i Halmstad, *Strid, af Ekenstam, Leo, Johansson* i Brånalt, *Söderberg* och *Johanson* i Huskvarna.

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.